

INTERVIURI

De vorbă cu Diana Dembinski Vodă

Andra Apostu

Compozitoarea Diana Dembinski Vodă mi-a atras atenția pe vremea când realiza, împreună cu mezzosoprana Claudia Codreanu, Povestea micului Pan; energia ei de atunci m-a cucerit; mi-am spus la vremea aceea că proiectul sigur va

avea succes, nu se putea altfel. Domnia sa a realizat conducerea muzicală, acompaniamentul pianistic iar lucrarea lui Laurențiu Profeta părea a-i împrumuta din calități: energie, umor, sinceritate, lumină. Povestea micului Pan a fost acum mulți ani iar între timp am avut bucuria să îi ascult mai multe creații și să o întâlnesc pe multe afișe de

festival. Diana Dembinski Vodă este muzician! Compozitor, pianist dar și profesor pasionat atât de activitatea de la catedra universitară cât și de preocupările tinerilor muzicieni din liceele de muzică.

A.A.: Doamna Dembinski, ați studiat muzica încă din copilărie și ați fost o tânără pianistă promițătoare, ce v-a determinat să vă îndreptați către compoziție?

D.D.V.: Am intrat la liceul de muzică într-un mod mai „dramatic”, în sensul că au schimbat chiar atunci cifra de școlarizare și am fost peste 50 de copii care au concurat pe 9 locuri. Având doar 14 ani, nu am realizat dimensiunea „dezastrului”, dar ai mei erau speriați, organizau în secret „planul B”. Eu eram foarte sigură pe mine, știam că sunt pregătită bine. Înainte de Liceul George Enescu, am fost la o școală de muzică de unde am fost îndrumată pentru a face muzică de performanță. În clasa a V-a m-am mutat la liceul de muzică, pentru că la școala de muzică eram în situația de a nu avea concurență, ceea ce nu e sănătos... Am continuat drumul în muzică datorită doamnei Gabriela Enășescu căreia îi datorez admiterea la liceu și pentru care am profunde sentimente de prețuire și afecțiune. Domnia sa m-a preluat în clasa a opta, la începutul anului, mă știa de prin examene iar la momentul acela habar nu aveam ce noroc m-a lovit. Pe lângă profesionalismul extraordinar pe care îl posedă are și un temperament care mi s-a potrivit foarte bine. Este primul profesor căruia îi datorez faptul că sunt acum un om de muzică.

Inițial am fost supărată când s-au afișat rezultatele examenului de admitere, eram a șasea pe listă, după care am realizat că în mintea mea aveam un clasament de câte trei sau patru persoane pe un loc și văzând câți colegi buni nu au reușit să fie admiși am început să realizez duritatea acestui prim examen important din viața mea.

Domnul Simi Ulubeanu este artizanul transferului interesului meu către compoziție. În clasa a zecea, pentru că urma examenul de „treaptă a doua”, căutam un profesor pentru pregătire suplimentară la teorie și așa am ajuns la domnul Ulubeanu, care practica „torturile” obișnuite - auz, dictat, solfegiu, e adevărat, la un nivel mai ridicat decât ce făceam la școală, mai serios, mai intens, dar făceam față. Era primăvară spre vară și se apropia examenul de treaptă. Domnia sa avea un câțel pe nume Pancho, un cocker spaniol, care în acea zi trebuia neapărat scos afară și m-a lăsat puțin în casă; eu mă plictiseam și am început să mă joc la pian. Trecem printr-o mică paranteză - drumul către compoziție a început, instinctiv, cu o

mică „fraudă”: mama mea știa că am de studiat multe ore pe zi la pian. După ce studiam „porția” propusă, trebuia să umplu timpul ca mama să audă că se studiază și eu mi-am dezvoltat din această „păcăleală” abilitatea de a improviza în diverse stiluri. Revenind la domnul Ulubeanu: vine domnia sa din plimbarea cu câțelul și mă întreabă „Ce Bach cânti tu acolo, că te aud de la ușă și mă tot frământ...?”. ”Păi nu e niciun Bach, spun eu, doar mă jucam”. ”Ia mai joacă-te tu puțin...!”. Și așa am aflat de la domnia sa că există la Conservator secția Compoziție, o secție pentru care nu trebuie să mai studiezi nebunește șase luni o sonată de Beethoven și că poți să inventezi, să improvizezi și să te joci. Și mi-am dat seama că asta vreau, să mă joc. Deci domnului Ulubeanu îi datorez faptul că, brusc, la începutul clasei a XI-a am decis că vreau să dau la compoziție.

După multe eforturi „diplomatice” am reușit să ajung să lucrez cu domnul Dan Buciu. Inițial i-am făcut o impresie foarte proastă iar asta m-a șocat pentru că veneam din poziția de „tocilara clasei”. Primele două-trei luni au fost dificile, având în vedere că începusem pregătirea cu domnia sa undeva prin noiembrie în clasa a XI-a. Ulterior am reușit să mă ridic la nivelul său de exigență, reușind să intru la secția dorită. Colaborarea cu domnul profesor continuă și astăzi, după ce mi-a fost profesor și în facultate, ulterior devenindu-i asistent la curs, în prezent fiind colegi în comisia de muzică vocală a UCMR.

A.A.: Credeți că un compozitor trebuie să fie pianist? V-a ajutat acest lucru?

D.D.V.: Nu, nu e o condiție. Maestrul Olah nu cânta bine la pian, fiind inițial violonist. Era uneori dificil la cursurile dumnealui de orchestrație când încerca să citească la pian ceva din partitura de orchestră. A nu se înțelege că această stângăcie a afectat calitatea excepțională a cursurilor dumnealui și nu l-a împiedicat să fie un compozitor uriaș. Așadar, nu e o condiție, dar poate fi un avantaj, datorită faptului că pianistii își educă auzul de timpuriu și multidimensional.

A.A.: Ce vă doreați cel mai mult odată ajunsă studentă la compoziție?

D.D.V.: Cel mai mult îmi doream să fiu originală! (râde)
Am intrat la clasa domnului Dan Constantinescu, îndrumată de

domnul Buciu. La mine, schimbările de etapă sunt greoaie și la fel a fost și cu domnia sa. Mi-a pus întrebări de cultură muzicală generală la care nu știam să răspund... deși fusesem o elevă din categoria eminent, cel puțin dacă luăm în considerare mediile de la școală, nu aveam un spectru prea larg de informații de cultură muzicală. Nici acasă nu avusesem ocazia să acumulez un bagaj decent, părinții mei nu erau nici muzicieni, nici melomani “de carieră”... Primele câteva luni au fost destul de dure, iar prima temă de compoziție pe care am primit-o a fost să scriu o invențiune la 2 voci și una la 3 voci în stil Bach, lucru care mi s-a părut un fel de pedeapsă, că nu aș fi în stare de altceva. Am mers acasă și am scris, cu indignare, 10 invențiuni la 2 voci și 10 invențiuni la 3 voci, după care am obținut o reacție de plăcută surprindere a severului meu profesor de compoziție. Între timp am început să înțeleg viziunea sa didactică, să întrezăresc dificultatea drumului spre „originalitate”... La finalul anului I am scris o sonatină neoclasică – eu tot cu dorința mea de a fi originală cu orice preț – cu un anumit grad de expresivitate și chiar de meșteșug pe care am interpretat-o cu un nesperat succes chiar la Sala Radio. Spre finalul ciclului de studii, relația cu domnul profesor se transformase radical. După ce în anul II am scris un cvintet de suflători, o formulă destul de riscantă din perspectiva combinațiilor timbrale, spre finalul anului III am reușit o suită pentru orchestră mare pentru care domnul profesor m-a felicitat în felul său, aspru: „e bine, dom’le!”, lucrare pentru care am obținut premiul I la un concurs național studentesc de creație. Dan Constantinescu a fost un profesor și un compozitor de excepție, poate puțin prea discret, reprezentând o nouă bornă în devenirea mea și a colegilor mei de la clasa sa de compoziție.

A.A.: Și mai apoi ați virat către muzică vocală...

D.D.V.: Nu chiar imediat! Lucrarea mea de diplomă a fost o cantată pentru cor de copii și orchestră. stimulată de un text foarte ofertant – pentru că asta e drumul corect pentru muzica pentru voce, textul dirijează. Domnul Ion Caramitru avea o colecție de texte de Nichita Stănescu, nepublicate, scrise de mână într-o prețioasă agendă pe care am avut privilegiul de a o împrumuta pentru două zile. Dintre acestea, mi-am ales câteva poeme pentru copii pe baza cărora am

construit această cantată, lucrarea mea de Diplomă. A fost prima mea lucrare corală, de fapt vocal-simfonică.

După absolvirea, am avut cinci ani extrem de aglomerați, dată fiind și catedra pe care am preluat-o la liceul pedagogic. Am avut două norme de profesor începător, o normă de asistent – deci trei norme – iar seara mergeam la repetiții cu corul *Kontakion* înființat de domnul Mihai Diaconescu. La liceul pedagogic am participat la concerte și turnee cu corul liceului, *Eutherpe*, dirijat de doamna profesoară Georgeta Aldea, cu care am colaborat atât în calitate de pianist corepetitor cât și în cea de compozitoare: acestui cor de fete îi datorez interpretarea unora dintre primele mele creații corale. În acest timp s-au organizat concursurile de creație corală, la inițiativa ANCR, unde am reușit să particip cu succes la vreo 4-5 ediții. Așa cum am spus mai devreme, am avut o perioadă în care am fost și coristă. În acest cor erau și studenți și profesori, părintele Gabriel Oprea, părintele Marian Fârtat, erau studenți atunci – oricum, oameni cu totul deosebiți din toate punctele de vedere. A fost o experiență foarte interesantă și foarte utilă pentru un compozitor iar turneele sunt o adevărată școală în care înveți cel mai bine să îți dozezi timpul și energia. În momentul în care ești „în interiorul” corului realizezi situații tehnice sau timbrale la modul concret.

A.A.: Am observat o apropiere de stilul domnului Buciu în creația dvs., mai cu seamă în zona muzicii corale...

D.D.V.: Ah, cu muzica corală e o poveste interesantă. Când am devenit studentă, nu am vrut deloc să cânt în cor. Corul era facultativ, era dirijat de domnul Gheorghe Oprea doar că eu am zis că dacă e facultativ... mai bine nu. Aveam impresia că asta îmi consumă foarte mult timp, cântasem mult în cor în perioada liceului, mergeam la înregistrări, îl reduceam la scopurile ideologice ale acelei perioade... Când am terminat studiile, după revoluție, s-a intensificat sprijinul pentru mișcarea corală care fusese compromisă în conștiința publicului – era considerat principalul gen în care s-a scris muzică cultă de propaganda, dar asta nu e complet adevărat. În privința afirmației privind asemănarea de stil cu domnul Dan Buciu, nu sunt întru totul de acord. La început am fost influențată și de Irina Odăgescu, Alexandru Pașcanu iar mai târziu am descoperit și alte zone stilistice.

A.A.: Aspecte privind ipostaze timbrale ați tratat și în lucrarea dvs. de doctorat, cercetare care a vizat timbralitatea muzicii corale românești din perioada 60-80, perioada cea mai grea, aparent, pentru acest gen.

D.D.V.: Da, și s-a demonstrat că a existat și foarte multă muzică fără tentă ideologică și mulți compozitori care nu au scris mult coral dar care au creat piese de un nivel tehnic și expresiv foarte avansat și pe care de cele mai multe ori, doar ansambluri corale excepționale, ca de exemplu Madrigalul, le puteau „scoate” la lumină. Prin anul 1996 s-a născut ideea de a face lucrarea de doctorat iar pe mine, ideea timbralității mă interesa demult. Mi se părea că e o zonă care merită cercetată. Și nu am mers în zona electronică de care nu am fost foarte atrasă, dar care ar fi fost ofertantă, ci pe... anacronica(!) voce. Am început lucrarea de doctorat cu Anatol Vieru, ceea ce pentru mine a fost fabulos. Am avut niște prime discuții extraordinare. Am reluat procesul de ordonare a minții, început de Dan Constantinescu, iar primele întâlniri de lucru cu maestrul Anatol Vieru au avut efectul de a-mi ordona ideile, multe, dar vrașițe (râde)!

La doctorat am pornit de la ideea de timbru, cum spuneam, și maestrul Vieru îmi tot sugera să restrâng domeniul de cercetare. Eu mă așteptam ca doctoratul să fie un alt ciclu de studii ca și cele pe care le terminasem până atunci și tot așteptam să primesc indicații, să primesc o temă... I-am spus maestrului Vieru să îmi arate măcar o cale, un început, iar aceasta a fost *ideea de vorbire și cântare*. Banală la început, această direcție s-a dovedit a fi un motor de cercetare foarte interesant și eficient, deschizător al altor orizonturi de abordare a timbralității vocale. Din nefericire, am rămas fără maestrul Vieru, care s-a prăpădit. Între timp, în mine se creionase ideea că rămân să aprofundez creația corală, dar neapărat cea de avangardă, în sensul că, urma să cercetez cele mai interesante lucrări din punct de vedere timbral scrise în țară. Am finalizat studiile doctorale cu Vasile Iliuț care nu a modificat linia indicată de maestrul Vieru, dar care a fost un adevărat cerber în toate detaliile de redactare, „tehnice”, ale lucrării. O întâlnire extraordinară a fost cea cu Ștefan Niculescu, care a avut loc în timpul elaborării acestei teze de doctorat. Domnia sa m-a ajutat

decisiv în analiza lucrării *Aforisme*. Evident că am discutat despre alte multe detalii legate de emisie, fonetică etc.

A.A.: Și apropo de timbru, ați scris lucrări și pentru instrumente pentru care nu se scrie foarte mult, mă refer aici la lucrările pentru nai dar și la alte tipuri de lucrări, mai speciale...

D.D.V.: Când mi-a spus Dan Constantinescu să învăț „meserie” mi s-a părut așa un termen ofensator, dar ulterior am realizat că avea dreptate și că e un lucru foarte important, vital chiar. Am scris pentru nai într-o situație nu neapărat pregătită; mă cunoșteam cu Dalila Cernătescu care mi-a cântat inițial o lucrare și tot ea m-a rugat să îi scriu o piesă camerală pentru nai. Și am scris pentru nai și pian, pentru două naiuri și pian, a fost o perioadă... O alta a fost cea a haiku-urilor. Primul haiku l-am scris pentru flaut solo, pentru un flautist cunoscut la un curs de vară în Polonia, venit acolo să țină cursuri pentru compozitori. Și acolo mi s-a cântat cu primă audiție la televiziunea națională poloneză, în interpretarea acestui distins interpret. Au urmat haiku-uri pentru contrabas, tubă, vioară...

A.A.: Putem afirma că timbralitatea e o zonă în care vă simțiți confortabil nu doar coral ci și instrumental? Ce experiențe ne puteți împărtăși din zona timbralității simfonice?

D.D.V.: Da! Timbralitatea m-a atras de la începuturi. Când eram în anul I am mers la audițiile colegilor mei instrumentiști ca să aud instrumentele cu toate avantajele și dezavantajele lor. În anul III am scris o suită pentru orchestră, *Culori*, cu care am luat chiar premiu și am fost chiar complimentată de profesorul meu de compoziție, așa cum am menționat deja. Am scris pentru cvintetul *Concordia*, pentru ansamblul *Archaeus*... Relativ recent am avut un proiect selectat într-un concurs de comenzi organizat de UCMR – trebuia să scriu o lucrare pentru cor mixt, doar că eu aveam o idee pe care atunci am găsit prilejul să o pun în practică. Cert este că a ieșit o... operă! Corul nu a lipsit dar au fost personaje și o orchestră de cameră, o lucrare consistentă. Textul a fost un basm german în versuri, *Zbârlințișor*, dintr-o carte de basme clasice germane pentru copii *Zâna Onda*, și care în final avea acest text în versuri despre un băiețel foarte alintat și capricios care pleacă cu câinele lui în pădure, fericit că a scăpat de părinți, dar care, după ce rătăcește un timp prin pădure și se întâlnește cu o ființă supranaturală este, bineînțeles, vrăjit și se

întoarce la palat unde nu îl mai recunoaște nimeni; el i-a vorbit urât și aceasta l-a făcut să nu mai fie recunoscut de familia lui. La final reappare zâna – interpretată de același personaj ca vrăjitoarea din primul act, care desface vraja și totul e bine; e o lucrare la care țin și care sper că va fi interpretată cândva. În ultimii ani, însă, am scris aproape exclusiv coral și lied.

A.A.: Și așa s-a conturat și prietenia muzicală cu soprana cu Claudia Codreanu?

D.D.V.: Cu Claudia sunt colegă și prietenă încă din liceu. Cred că în anul 2000 am colaborat prima dată cu ea când a acceptat să îmi cânte două lucrări în primă audição. Trebuie să ai un cântăreț deștept, să aibă deschiderea și dorința de a se plia pe noutate, iar ea îndeplinește ambele condiții. Claudia este o mezzosoprană de operă, oratoriu și lied iar pe atunci contactul ei cu muzica contemporană era sporadic spre... deloc. După proiectul nostru cu *Peter Pan* pe care ea mi l-a propus și în care am asigurat acompaniamentul și conducerea muzicală, au apărut ideile de colaborare constantă. Ne-am construit relativ repede – bine, sunt deja vreo 10 ani la mijloc – o reputație în acest domeniu. Am fost prezente în majoritatea edițiilor SIMN, Meridian sau Festival Enescu din 2012 încoace.

A.A.: Și această prietenie muzicală v-a influențat și traseul componistic, alegerile făcute în creație.

D.D.V.: Inevitabil! Am învățat să cunosc vocea Claudiei iar această cunoaștere mă ajută mult în creație. Colaborarea cu ea a adus în fața publicului multe prime audizioni ale lucrărilor personale dar și ale multor colegi din diverse generații. Avantajul acestui gen este că într-un recital poți prezenta între 12 și 15 autori, ceea ce într-un concert simfonic nu poți face. Noi două avem un repertoriu foarte larg, de la Paul Constantinescu, George Enescu până la prime audizioni, din diverse orientări stilistice. Am scris, deci, o serie de miniaturi vocale, în care opera a fost o excepție. Creația pentru cor este deasemenea de menționat, iar una recentă, un diptic *De Sânziene*, este dedicată corului liceului de muzică de la Timișoara, dirijat de Maria Gyuris, o piesă de forță, care sper să fie prezentată curând în concert.

A.A.: Ce preferințe literare aveți atunci când sunteți în momentul alegerii versurilor?

D.D.V.: Sunt diverse. Am ales recent Ion Barbu, pentru o lucrare ce va avea prima audiție în Festivalul George Enescu din septembrie, textul este din perioada *Riga Cripto și Iapona Enigel*, din zona lui expresionistă. Este vorba despre poezia *Uvedenrode*, despre care un critic literar spunea că este total lipsită de muzicalitate. Am zis, ia să iau o poezie fără muzicalitate și să scriu un lied! Sigur că nu este o muzică pe care ai putea să bei o cafea, liniștit, deși, în miezul textului am găsit un sâmbure de romantism pe care l-am exploatat, apropo de cafea (râde). O altă preferință ar fi Nicolae Labiș, O *altă revedere* pentru că mi s-a părut că semantic se leagă de *Revedere* a lui Eminescu. Titlul lui Labiș este „Încheiere”. De obicei respect titlul poeziei pe care o folosesc dar în cazul *Revederii* am făcut o excepție. Această lucrare corală a fost interpretată în ediția SIMN din 2015 de corul Preludiu. În general am scris pe texte poetice de autori români – Marin Sorescu, Tudor Arghezi, George Topîrceanu, Ana Blandiana, Nina Cassian, Nichita Stănescu etc.

În SIMN 2021 am susținut împreună cu Claudia Codreanu un recital tematic, „comic” pentru care am lucrat foarte mult, cu multe prime audiții, printre care și o piesă care îmi aparține pe un text de Caragiale, o poezie cu mult umor, se numește *Idilă*. A mai fost o piesă foarte interesantă a Olguței Lupu, lucrare care a oferit o perspectivă foarte interesantă vis a vis de profilul recitalului. Am avut și o lucrare a domnului Buciu și tot o primă audiție a unei scenete comice de Cristian Alexandru Petrescu. Cu această temă de recital ne-am dorit să ieșim puțin din tipar.

A.A.: Cum v-ați inspirat pentru acest recital „comic”?

D.D.V.: Am zis că e momentul să ne veselim puțin și să exorcizăm perioada asta apăsătoare, cu pandemia. Am căutat pe google poezie comică și am dat de *Idilă*. Știam și de sceneta lui Cristi (Petrescu), iar Olguța și domnul Buciu au răspuns ideii cu mult interes. Așa s-a creionat un program frumos, zicem noi.

A.A.: Cum reușiți să împărțiți timpul între compus și activitatea destul de intensă de la catedră? V-ați ocupat chiar și de aspecte din zona învățământului preuniversitar.

D.D.V.: Îmi place să predau! Nu am să țin niciodată ore plicticoase sau plictisite. Îmi pasă mult dacă mesajul meu ajunge la cei din fața mea. Chiar pregătesc de ceva vreme

volumul 3 al caietelor de armonie pentru liceu, e aproape gata. Am vrut să fac din armonie o materie mai prietenoasă. Pentru că, conform programelor de teorie sau armonie, elevii ar trebui să fie deja doctori în muzică ori eu am vrut să le ofer ceva realist, adecvat puterii lor de înțelegere. Autorii acestor programe sunt ruși de realitatea din școli. Descoperim foarte mulți absolvenți de liceu de muzică ce nu știu nici să taceze măsura corect.

Am început cariera didactică fiind asistenta domnului Buciu pe vremea când avea acel sistem legendar de notare cu greșeli de un punct, 0,75p, 0,5, 0,33, 0,25 etc. Se ajungea și la lucrări notate cu MINUS 25. A fost o perioadă foarte bună pentru mine, o perioadă care mi-a educat obiectivitatea și viteza de corectură. Cu domnia sa m-am intersectat în foarte multe situații, de la o „școală de schi” cu colegii la Mălăești până la diverse impulsuri foarte importante în cariera mea, cum a fost și cel cu „hai, neapărat gândește-te la doctorat!”. Și, sigur, o școală de disciplină a predării și a evaluării, care dă curaj și repere unor nenumărate generații de viitori muzicieni.

A.A.: Vă mulțumesc!

SUMMARY

Andra Apostu

A Conversation with Diana Dembinski Vodă

Diana Dembinski Vodă is a composer that has drawn my attention back when she produced, along with her friend, the mezzosoprano Claudia Codreanu, *The story of little Pan*; her energy, back then, captivated me and I said to myself that the project will be a success, there was no other way. Diana Dembinski was the musical coordinator and the piano accompanist and the work of Laurențiu Profeta seemed to borrow some of her qualities: energy, humor, honesty, shining. *The story of little Pan* took place many years ago but in the mean time I had the joy to listen to her music and to see her on lots of new music festival posters. Diana Dembinski Vodă is a musician! A composer, a pianist and also a passionate professor, mindful about her activities in the University (National University of Music in Bucharest) but also about young musicians and their artistic concerns while still in high school.